

Příloha 2

Příběhy

Mohammed

Mohammed pochází z Eritrey. V sedmnácti byl povolán do armády. Vojenská služba v Eritreji je povinná a není časově omezená, může trvat i několik desítek let. V době vojenské služby většina vojáků nemá žádný civilní život, nesmí se bez povolení oženit nebo vdát (vojenská služba je povinná i pro ženy) a jejich osud je plně v rukou jejich nadřízených. Mohammed se proto rozhodl utéct do sousedního Súdánu. Uprchlíky tábor byl ale přeplněn a šance na získání azylu byla velmi malá, a proto se nakonec rozhodl pokračovat do Turecka. Odtamtud se s dalšími uprchlíky a uprchlicemi nechal převézt do Řecka na nafukovacím člunu. Po pěti hodinách na moři se jejich člun začal plnit vodou. Mohammed si byl jistý, že umře. Naštěstí je našla řecká pobřežní stráž. V Řecku byl ale Mohammed uvězněn a vypovězen ze země. Neměl možnost ani požádat o azyl. Protože uměl anglicky, rozhodl se pokračovat do Anglie.

V Anglii okamžitě vyhledal organizaci zabývající se pomocí uprchlíkům a uprchlicím. I díky jejich radám zažádal o status uprchlíka a jeho žádost byla po třech měsících úspěšně vyřízena. Nyní pracuje jako dobrovolník v několika neziskových organizacích. Získal svou první práci, a dokonce zaběhl půlmaraton na podporu dalších uprchlíků.

Zdroj: *Refugee Action* (nedat.): Mohammed. Dostupné z: http://www.refugee-action.org.uk/refugee_voices/1689_mohammed (cit. 30. 3. 2016).

Sahara

Sahara uprchla ze Somálska a později jí bylo nabídnuto oficiální přesídlení. Potkali jsme ji v tranzitním evakuačním středisku v Humenném na Slovensku. Toto středisko poskytuje dočasné ubytování na maximální dobu 6 měsíců těm uprchlíkům a uprchlicím, jež je třeba naléhavě evakuovat ze země, kam uprchli, neboť jim v ní hrozí tzv. refoulement (návrat do oblasti, kde by čelili pronásledování), anebo žijí v nebezpečných, nestabilních a nelidských podmínkách. Středisko sídlí v třípatrových budovách a má kapacitu 100 míst.

Uprchlíci a uprchlice zůstávají v tranzitním evakuačním středisku do té doby, než UNHCR zajistí jejich přesídlení. Mezitím zde mohou žít v bezpečném a stabilním prostředí. Země, do níž budou přesídleni, provádí s kandidáty na přesídlení pohovory. Jsou zde rovněž k dispozici kurzy jazyka i kulturní orientace, a to podle země, která se v budoucnu stane jejich domovem. Je zde poskytována i zdravotní péče.

Sahara se narodila v roce 1972 v Somálsku. Když jí bylo 16, oba její rodiče byli brutálně zavražděni. Stalo se to přímo před jejíma očima. Sahara zůstala sama s babičkou, která se rozhodla, že musejí uprchnout. Obávala se, že by se útočníci mohli vrátit. Po dvou měsících cesty se dostaly do Jemenu. Ze začátku žily na ulici, ale nakonec se dostaly do uprchlického tábora, Sahara dokonce získala i práci. Pro mladou svobodnou ženu je to v Jemenu ale velmi těžké, obzvláště pokud žijete v uprchlickém táboře. Nakonec se našel muž, který si Saharu vzal, měla ho ráda. Zařídili si malý byt a jejich děti mohly chodit do školy. Ale když Sahara čekala třetí dítě, muž se s ní rozvedl a opustil ji.

Sahaře bylo jasné, že bez pomoci nepřežije, a tak se obrátila na UNHCR. Zažádala o přesídlení a byla i s dcerami vybrána mezi stovkami dalších uprchlíků a uprchlic.

„Lidé říkají, že musí být těžké vše opustit, ale pro mě to těžké nebylo. Vzala jsem ruce svých dětí, stejně jako babička vzala moji ruku před 27 lety, a teď jsme na cestě za lepším životem.“

Zdroj: *UNHCR Slovakia* (nedat.): Sahara's story. Dostupné z: <http://stories.unhcr.org/saraha-story-slovakia-p3233.html> (cit. 30. 3. 2016).

Hanna a Yauhen

„Nevěděli jsme, co nás čeká. Neuměli jsme jazyk, v České republice jsme nikoho neznali. Na letišti v Praze jsme na papír napsali ‚alysum‘ a šli ho ukázat nejbližšímu policistovi. Nejdříve nechápal, co po něm chceme – v nervozitě jsme to popletli. Chtěli jsme jediné, požádat o ‚asylum‘ – azyl.“

V roce 2011 se Hanna a Yauhen zapojili v Bělorusku do vlny demonstrací proti prezidentovi Lukašenkovi. Hanně bylo tehdy 18 let, Yauhenovi o tři roky více. Běloruskem v té době otřásaly protesty proti dlouhodobému porušování lidských práv a základních svobod a mnoho lidí začalo volat po změně. Hanna s Yauhenem se zúčastnili i tzv. clapping protestu – akce, na níž se neprovolávala hesla, nepřednášely projevy ani nezpívaly písně, ale pouze se tleskalo. Tisíce lidí stály v centru Minsku a potleskem poklidně vyjadřovaly své ironické a satirické „díky“ prezidentu Lukašenkovi. Protest byl ovšem brzy přerušen brutálním zásahem policie a mnoho účastníků bylo zadrženo. Stejně tak i Hanna s Yauhenem. Se zadržením a výslechy začaly i výhrůžky a nátlak. Mladému páru bylo vyhrožováno vězením, násilím a pod drobnohled bezpečnostních složek se dostali i jejich nejbližší. Poté, co Yauhena kvůli jeho účasti na protestech vyhodili ze studia geologie na univerzitě, se tehdy čerství novomanželé rozhodli k radikálnímu kroku. Získali pod záminkou svatební cesty turistické vízum do České republiky a po příletu do Prahy okamžitě požádali o azyl. Přivést si s sebou nemohli téměř nic. Všechny důležité doklady a důkazy o pronásledování ze strachu před objevením schovali do oblečení, které měli zrovna v tu chvíli na sobě. V České republice nikoho neznali a první měsíce pro ně byly velmi tvrdou zkouškou. Především pak jedenáctiměsíční čekání v náročných a stísněných podmínkách uprchlického tábora v Kostelci nad Orlicí. Nakonec se však udělení azylu přece jenom dočkali.

V současné době žijí Hanna s Yauhenem v Praze. Před nedávnem se zapojili do divadelního představení Vadínevadí.cz v divadle Archa a postupně se snaží vybudovat si v nové zemi domov a zázemí. Se stejnou kuráží a energií, kterou ukázali již před třemi lety, když se rozhodli z Běloruska emigrovat a odejít do neznáma.

Zdroj: UNHCR (nedat.): Za svobodou – příběh Hanny a Yauhena. Dostupné z: <http://stories.unhcr.org/cz/bez-cesty-zptky-pbh-ivy-p37.html> (cit. 30. 3. 2016).

Mustafa

Čtyřicetiletý Homam Al Mustafa byl v Sýrii učitelem tělocviku. „Sice jsem nebyl v armádě, ale nepopírám, že jsem bojoval proti militantním muslimům,“ vzpomíná na drsnou syrskou realitu. „Utekl jsem, protože chci žít v míru. Nechci jako člen armády zabíjet nevinné lidi ani zemřít,“ říká Homam s tím, že v Evropě by rád studoval a pracoval.

Na cestu se vydal se svým kamarádem a bratrancem a na cestě potkali další kamarády. „V Turecku nás pašeráci naložili do uzavřených aut a dovezli na odlehlé místo, kde nás mlátili zbraněmi. Nesměli jsme mluvit. A pak na malou loď naložili 45 lidí. Každý musel zaplatit 1100 eur,“ vzpomíná Homam, který na cestě strávil 12 dní.

Z Atén jeli až k hranici s Makedonií autobusem, hranici přešli pěšky. Makedonii přešli vlakem a hranici se Srbskem opět překonali po svých. Přes Srbsko se skupina dostala autobusy. „Z Kanjiži na severu Srbska jsme do první vesnice v Maďarsku šli podél vlakových kolejí 12 hodin. Spali jsme většinou na ulicích a v parcích,“ popisuje Homam cestu.

Z Maďarska se Mustafa dostal do Rakouska a odtud přes Německo do Belgie. Nyní čeká na vyřízení azylového řízení v bruselském uprchlickém táboře. „Začal jsem s francouzštinou, abych tady mohl studovat a pracovat. Chci být produktivní součástí zdejší společnosti, ne příživníkem,“ píše za pár dní z Bruselu Homam. „Už teď si ale užívám, že mohu žít v míru, jsem šťastný,“ dodává.

Zdroj: *Člověk v tísni* (nedat.): **V Turecku nás pašeráci mlátili zbraněmi, říká syrský uprchlík.** Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/cs/clanky/radikalove-na-nasi-vesnici-shodili-bombu-tak-jsem-se-synem-utekla-ze-syrie> (cit. 30. 3. 2016).

Nabil

Osmačtyřicetiletý Nabil Alshwikh prchl spolu s manželkou, dvěma syny a dcerou ze syrského Aleppa už před dvěma lety do sousedního Libanonu. „Syny chtěli odvést do armády, ale ani oni ani já jsme nechtěli, aby bojovali. Mě navíc zajali ozbrojenci a 18 dní mě mučili elektrickými šoky. Rodina pak musela zaplatit vysoké výkupné. Báł jsem se o své děti, tak jsme utekli,“ popisuje Nabil důvody, proč opustil Sýrii.

V sousední zemi čekal dva roky na to, jestli se situace nezlepší. „Jenže v Sýrii se nedá žít ani pět minut. Pořád padají bomby a střílí se,“ popisuje Nabil zhoršující se syrskou realitu. V exilu se mu narodila druhá dcera, které je dnes rok a půl. Jenže pak se začala zhoršovat situace i v Libanonu, kde je nyní každý čtvrtý člověk Syřan. „Když libanonská policie začala dělat razie, chtěli nás poslat zpátky do Sýrie, a tak jsme utekli. Teď už jsme pět měsíců na cestě,“ říká Nabil.

Nejdříve utekli do Turecka a odtud přes moře na řecký ostrov Simi. „Každý jsme museli zaplatit 1500 dolarů pašerákům. Nejmenší dcera neplatila. Na malé lodi se nás mačkalo 65,“ líčí Nabil. Z Řecka pak pokračovali do Makedonie. „Dcera na cestě onemocněla, ale makedonská policie nás nenechala jít do nemocnice s tím, že okamžitě musíme nasednout do vlaku. Hodinu před půlnocí jsme vysedli před hranicí se Srbskem,“ popisuje cestu přes Makedonii Nabil a dodává, že hranici se Srbskem opět překonali pěšky.

Teď už je Nabil měsíc v azylovém centru v Bělehradě. „Chci tady zůstat, nechci do Německa nebo Francie. Proč? Toužím hlavně po svobodě a po tom, aby moje děti chodily do školy,“ tvrdí Nabil. „Teď potřebuji hlavně dokumenty, abych tady mohl začít pracovat a třeba i rozjet vlastní podnikání. Já, synové i dcera už se učíme srbsky,“ říká. „Rád bych poděkoval Srbsku, protože je to velmi chudá země, ale nám dala vše, co potřebujeme,“ dodává.

Zdroj: *Člověk v tísni* (nedat.): Osmnáct dní mě mučili elektrinou, tak jsem vzal rodinu a utekl ze Sýrie. Dostupné z: <https://www.clovekvstisni.cz/cs/clanky/osmnact-dni-me-mucili-elektrinou-tak-jsem-vzal-rodinu-a-utekl-ze-syrie> (cit. 30. 3. 2016).

Khidir

Khidir přežil vlastní popravu. „Postavil jsem se. Všude kolem jsem viděl mrtvá těla,“ řekl sedmnáctiletý Khidir. „Ale necítil jsem strach – musel jsem jednat rychle.“

Dříve toho dne zaútočili maskovaní ozbrojenci IS na jeho vesnici a nařídili stovkám lidí, aby se shromáždili v jediné škole. Khidirův bratranec mu řekl, ať si nedělá starosti. Ale brzy na to byl Khidir s dalšími dvaceti muži včetně svého bratrance naložen do nákladáku a odvezen doprostřed pole. Měli zavázané oči a byli donuceni si kleknout. Když bojovníci IS začali střílet, Khidir si myslel, že jeho život právě skončil. Slyšel, jak jeho bratranec vykřikl, když ho střelili, a poté cítil žhavé bodnutí na vlastním krku. Kulka ho jen škrábla, Khidir spadl na zem a předstíral, že je mrtvý, dokud vrazi neodešli. Ještě s jedním mužem, který přežil tuto popravu, se společně vydali na cestu do kurdského regionu v Iráku. V době, kdy se oba pokoušeli z událostí toho osudného dne vzpamatovat, si Khidir uvědomil, že jeho otec a čtyři bratři byli popraveni.

Nedávno se Khidirově sestře, která je v zajetí IS, podařilo zavolat svému bratrovi. Zašeptala, že jejich matka a další čtyři sestry jsou ozbrojenci IS zadržovány.

„Přijal jsem bolest a neznámou budoucnost,“ říká Khidir, zatímco sedí na špinavé podlaze stanu v uprchlickém táboře, jenž je vzdálený 150 km od jeho rodné vesnice. Ví jistě, že se nikdy nevrátí zpátky, nikdy se znovu nepodívá na svůj domov, na rajčata, která zasázel, nebo na velký strom v zahradě, na který jako dítě lezl. „Všichni jsou mrtví,“ říká. „Vesnice už není.“

Khidir je jeden ze 153 křesťanů z uprchlických táborů v Iráku a Libanonu, kteří zažádali o azyl v ČR a během roku 2016 by měli být přesídleni do ČR a získat zde mezinárodní ochranu.

Zdroj: *Nadační fond Generace 21* (nedat.): Přežil vlastní popravu. Dostupné z: <http://www.gen21.cz/prezil-vlastni-popravu/> (cit. 30. 3. 2016).

Kelmende

Více než třetina žadatelů o azyl v Německu pochází z Albánie, Kosova a Srbska. Jsou to většinou mladí lidé, chudí, zklamaní, bez naděje, kteří už nevidí ve své rodné zemi budoucnost. Tak začal dvě desetiletí po válce nový exodus.

V Kosovu je těžké něčeho dosáhnout, pokud člověk nemá dobré vztahy s mafií nebo není přímo její součástí. Objevují se i zprávy, že na mafií je navázána i velká část politiků. Nedostatek ekonomické prosperity ale není dostatečným důvodem pro udělení azylu a Německo je v tomto ohledu velmi přísné. Ročně zažádá o azyl až 30 000 Kosovanů. A nejsou jediní, z celkového počtu žádostí je 42 % z oblasti bývalé Jugoslávie.

Kelmende a její manžel žijí v domě manželových rodičů ve vesnici blízko Vučitrnu. Vlastní jednu krávu. Ona sní o tom, že se stane kadeřnicí, a on doufá, že jednou bude vydělávat víc než 15 eur denně, což vydělává teď, jako ilegální taxikář. V lednu slyšeli v televizi zprávu, že v Německu hledají zahraniční pracovníky a přijímají uprchlíky. Půjčili si tedy 3000 eur a s vidinou lépe placené práce a lepšího života odešli.

Jejich sny skončily před pár týdny a Kelmende a její manžel jsou, jako mnozí další, zpět ve Vučitrnu. Po několika měsících v Německu byla jejich žádost zamítnuta a museli zemi opět opustit. Alespoň trochu se na ně ale usmálo štěstí a Kelmende se právě připravuje na pohovor v mezinárodní organizaci.

„Obelhávali jsme sami sebe,“ říká Kelmende o jejich cestě do Německa.

Zdroj: *Spiegel Online International* (2015): Mass Migration: What Is Driving the Balkan Exodus? Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/europe/western-balkan-exodus-puts-pressure-on-germany-and-eu-a-1049274.html> (cit. 30. 3. 2016).

Shanti Maya Dong

Když se sedmnáctiletá Shanti Maya Dong z Nepálu rozhodla skončit školu a jít pracovat do zahraničí jako služka, snažila se jí to celá rodina rozmluvit. Shanti si to ale nerozmyslela.

Měsíc poté, co opustila svou vesnici, napsala domů, že se jí daří dobře. Dvakrát během prvního roku poslala svým rodičům 360 dolarů – dvojnásobný roční příjem celé rodiny. A pak dopisy přestaly.

Pět let po jejím odchodu se Shanti Maya Dong konečně vrátila domů – v kómatu. Její rodina se jen ze zpráv dozvěděla, že vypadla z pátého patra a strávila čtyři roky v nemocnici. Ale nikdo nezjistil, proč skočila.

Nepál je zemědělská země, která vždy vyvážela byliny a čaj. Teď ale vyváží lidi. Minimálně 2,2 milionu Nepálců (skoro 10 % z celé populace) pracuje podle Nepálského institutu rozvojových studií v zahraničí. A tohle číslo nezahrnuje ty, kteří do zahraničí odcestují ilegálně.

Nepál se připojil k trendu, který proměňuje jižní Asii: k masové migraci nekvalifikovaných pracovníků. Podle dat United Nations až 36 milionů obyvatel jižní Asie žije mimo svou rodnou zemi.

Pracovníci jsou klíčovým zdrojem příjmů pro chudé země. Peníze, které Nepálci posílají svým rodinám, tvoří 26 % hrubého domácího příjmu. V Nepálu funguje množství organizací, jež za nemalý poplatek nabízejí zprostředkování práce v zahraničí. Přestože mnoho Nepálců už se domů nevrátí vůbec nebo se vrací v podobném stavu jako Shanti Maya Dong, pořád je o jejich služby obrovský zájem.

Zdroj: *The Washington Post* (2014): Nepal, once known for farming, now exports people; migrants earn big but face risks. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/nepal-once-known-for-farming-now-exports-people-migrants-earn-big-but-face-risks/2014/03/23/5858ca52-8441-11e3-bbe5-6a2a3141e3a9_story.html (cit. 30. 3. 2016).

Ruslana

Paní Ruslana pochází z Ukrajiny, je jí 35 let a žije v České republice se svou 14letou dcerou. Žije zde již 15 let, od roku 2008 má trvalý pobyt. Ve své vlasti na Ukrajině studovala pedagogiku na univerzitě a chtěla se stát učitelkou. Pak však zemřel její otec a ona musela školu přerušit, aby začala vydělávat a pomohla rodinu existenčně zajistit. Výdělek, který si mohla jako pomocnice na poště nebo prodavačka vydělat pro uživení rodiny, vůbec nestačil. Rozhodla se tedy školu úplně přerušit a zkusit hledat štěstí při práci někde v zahraničí. Její volba záhy padla na Českou republiku. Stejně jako velká část Ukrajinců se tak i ona rozhodla kvůli geografické, jazykové a kulturní blízkosti obou zemí a také díky tomu, že v jejím městě bylo několik lidí, kteří měli s prací v ČR zkušenost. Odjela tedy do ČR a na doporučení našla velmi brzy zaměstnání – úklid ve velkém hotelu v Praze. Ruslana byla velmi šťastná. Z malého města se ocitla ze dne na den ve velkoměstě, vydělávala na ukrajinské poměry nadprůměrnou mzdu, byla nezávislá a dokázala finančně podporovat svou rodinu na Ukrajině.

V zaměstnání se seznámila se svým přítelem, který byl rovněž cizinec. Po čase otěhotněla a narodilo se jí miminko. V těhotenství a velmi záhy po porodu opět pracovala, vypomáhala jí kamarádka, která měla také miminko a se kterou se v zaměstnání střídala ve směně. Ruslaně se vedlo dobře, a dokonce založila vlastní firmu. Firmě se poměrně dařilo, ale po čase se vztah s přítelem rozpadl a on od rodiny odešel. Ruslana pracovala dál, do práce a do péče o dceru dávala všechn svůj čas. V době největší poptávky však náhle onemocněla matka Ruslany na Ukrajině a ona odjela i s dcerou, aby o ni pečovala. Matka byla vážně nemocná a Ruslana se o ni starala do posledního dne.

Zpátky do České republiky se vrátila až po 4 měsících. Její firma mezitím přišla o většinu zakázek a Ruslana hledala uplatnění jen velmi těžko. Po čase bylo práce tak málo, že zanechala zprostředkování úklidů a pracovala sama jako uklízečka. V současné době pracuje stále jako uklízečka, ale práce se shání čím dál hůř. Ruslana většinu svého výdělku spotřebuje na nájem, služby a základní potřeby zde v ČR, ale i tak posílá malé množství peněz své rodině na Ukrajině. Příjmy jsou poslední měsíce tak nízké, že netuší, jestli bude mít příští měsíc na nájem. O sociální dávky nikdy nežádala a jako podnikatelka o ně nyní ani žádat nemůže. V ČR má svůj domov, její dcera mluví česky líp než ukrajinsky, má tu školu a kamarády a Ruslana zde chce zůstat právě kvůli ní. Sama říká: „S malou přestávkou žiju v Praze už 15 let. Po celou dobu jsem velmi tvrdě pracovala, nic jsem nedostala zadarmo a nic jsem od státu nežádala. Poslední 2 roky mám po sérii vládních opatření pocit, že mě tady nikdo nechce a že mám odjet. Nechápu však vůbec, co jsem udělala špatně...“

Zdroj: *Sdružení pro integraci a migraci* (nedat.): Příběhy našich klientů. Dostupné z:

<http://www.migrace.com/cs/delame/pravni-socialni-poradenstvi/pribehy-nasich-klientu> (cit. 30. 3. 2016).